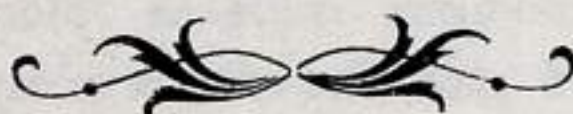

Η
ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΟΤΗΣ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ
ΚΑΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ
Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

ΥΠΟ

Κ. Τ.
Δημοσιογράφου

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Α. ΠΕΤΡΑΚΟΥ

1916

Η ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΟΤΗΣ ΤΩΝ ΓΕΡΜΑΝΩΝ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

‘ΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΥΝΘΗΚΑΙ ΔΕΝ ΔΕΣΜΕΥΟΥΝ
ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ!...’

“Ολος ο κόσμος γνωρίζει σήμεραν ὅτι ἡ Γερμανία προητοιμάζετο ἀπὸ 40 καὶ πλέον ἐτῶν διὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον δὲν γνωρίζει τὸ πολὺ κοινόν, εἶνε τὰ ὑπουλά μέτρα τὰ ὁποῖα ἐλάμβανεν, ὀλίγον κατ’ ὀλίγον, ἡ κεντρικὴ Αὐτοκρατορία διὰ νὰ φέρῃ εἰς σημεῖον τελειότητος τὴν πολεμικὴν τῆς ὀργάνωσιν. Πολλὰ ἐλέχθησαν, μέχρι τοῦδε, περὶ τοῦ φιλέριδος χαρακτῆρός τῆς, τῶν φιλοπολέμων διαθέσεών τῆς, τῆς περιφρονήσεώς τῆς πρὸς τὰ διεθνῆ νόμιμα, τῆς συστηματικῆς τῆς θηριωδίας καὶ τῶν ἐσκεμμένων ὁμοτήτων τῆς, ἀλλ’ ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουν ἔτι καὶ νῦν ἐν ταῖς οὐδετέραις χώραις, καὶ δὴ μεταξὺ τῶν μᾶλλον ἀνεπτυγμένων, οἱ ὁποῖοι ἐλλείψει ἐπαρκῶν ἀποδείξεων, ἐκφράζουν ἀκόμη ἐνδοιασμοὺς καὶ ἀμφιβολίας, διερωτώμενοι, ἂν, ἀληθῶς, πάντα ταῦτα ἔχουν ἀκριδῶς ὥς ἐκτίθενται.

Τὸ ἀνὰ χεῖρας τομίδιον εἰς τὸ ὁποῖον δίδομεν περίληψιν δύο ἐκ τῶν μᾶλλον περισπουδάζων ἔργων, τῶν γραφέντων ἀπὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ πολέμου περὶ τῶν Γερμανικῶν μεθόδων, βεβαίως θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἄρσιν πολλῶν ἀμφιβολιῶν, θὰ παράσχῃ εἰς αὐτοὺς τὰς ἀποδείξεις, ἃς ἐπιζητεῖ ἡ δυσπιστία των καὶ θὰ ἐνισχύσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν μόρφωσιν ἀτομικῆς γνώμης.

Ἀμφότερα τὰ ἐν λόγῳ βιβλία φέρουν τὸν αὐτὸν τίτλον «Deutschland über Alles» (ἡ Γερμανία ὑπεράνω ὅλων) καί-τοι τοῦ μὲν ἐνός ὁ συγγραφεὺς ἀνήκει εἰς ἐμπόλεμον χώραν, τὴν Γαλλίαν, καὶ εἶνε ὁ διαπρεπὴς καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων κ, Emmile Durkheim, τοῦ δὲ ἑτέρου ὁ ἐπιφανὴς Ἀμερικανὸς ἐλληνιστὴς, ἱστορικὸς καὶ δημοσιολόγος John

Jay Chapman, ὁ γνωστὸς ἐκ τῶν μόλις πρὸ ὀλίγων μηνῶν ἐκδοθεισῶν «Ὀμηρικῶν Σκηνῶν» τοῦ καὶ ἐξ ἄλλων προγενεστέρων ἔργων τοῦ, ἀναφερομένων εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐν οἷς καὶ τὸ «Ἡ προδοσία καὶ ὁ θάνατος τοῦ Βενεδίκτου Ἀρνολδ, (δρᾶμα διὰ τὸ ἐλληνικὸν θέατρον)». Ἀμφότερα τὰ ἔργα πραγματεύονται τὸ ἴδιον θέμα, ἥτοι ἐκθέτουν τὸ διανοητικὸν καὶ ἠθικὸν ἐκεῖνο πρόγραμμα τὸ ὁποῖον οἱ Γερμανοὶ ἐξεπόνησαν, ἐπὶ τῇ βλέψει τοῦ πολέμου.

Ὁ πρῶτος ἀναπτύξας τὸ πρόγραμμα τοῦτο, ὑπ' εὐθύνην τοῦ καὶ μὲ πλήρη καὶ σαφῇ ἀντίληψιν τῶν ἀρχῶν ἐφ' ὧν βασιίζεται καὶ τῶν συνεπειῶν ἃς συνεπάγεται ἦτο ὁ περιώνυμος Γερμανὸς συγγραφεὺς, Ἑρρίκος Τράϊτσκε. Τὸ σύστημά τοῦ ἐκτίθεται εἰς πάντα τὰ ἔργα τοῦ, καὶ ἰδίᾳ εἰς τὸ περιφημότερον ὅλων «Τὰ Πολιτικά». Ὁ Μπερνάρντι, τοῦ ὁποῖου τὸ ὄνομα ἀκούει τις ἀναφερόμενον τόσον συχνά, εἶνε μόνον μαθητὴς τοῦ. Καὶ εἶνε μάλιστα μαθητὴς, ὁ ὁποῖος περιωρίσθη ἀπλῶς εἰς τὸ νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς τὰ σύγχρονα πολιτικὰ ζητήματα τὰ ἀξιώματα τοῦ διδασκάλου τοῦ, χωρὶς νὰ προσθέσῃ εἰς αὐτὰ τί τὸ οὐσιῶδες ἀφ' ἑαυτοῦ. Ἀπλῶς καὶ μόνον ὁ Μπερνάρντι ἔτεινε, δι' ὅλων τῶν δυνάμεών τοῦ εἰς τὴν διάδοσιν καὶ ἐκλαΐκευσιν τῶν ἰδεῶν τοῦ Τράϊτσκε.

Τὸ σύστημα στηρίζεται καθ' ὁλοκληρίαν ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀντιλήψεως τοῦ Κράτους, τῆς φύσεως αὐτοῦ καὶ τῆς λειτουργίας τοῦ. Ὅλοι γνωρίζομεν ὅτι πραγματικῶς τὸ Κράτος, ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἓν πλῆθος ἠθικῶν δυνάμεων, αἱ ὁποῖαι, καίτοι ἐνδέχεται νὰ μὴ ἔχωσι μορφήν καὶ ὀργάνωσιν ἀπολύτως νομικὴν, εἶνε οὐχ' ἥττον πραγματικαὶ καὶ ἀποτελεσματικαί. Ἐξαρτᾶται ἀπὸ συνθηκὰς τὰς ὁποίας αὐτὸ τὸ ἴδιον Κράτος ὑπέγραψεν, ἀπὸ ὑποχρεώσεως τὰς ὁποίας ἐκουσίως ἀνέλαβεν, ἀπὸ ἠθικὰς ἀρχὰς τὰς ὁποίας ἔχει καθήκον νὰ διατηρῇ σεβαστάς καὶ συνεπῶς, καὶ αὐτὸ τὸ ἴδιον νὰ τὰς σέβεται. Ἐξαρτᾶται λοιπὸν ἐκ τῆς καλῆς θελήσεως τῶν ὑπηκόων τοῦ καὶ τῆς καλῆς θελήσεως τῶν ξένων ἐθνῶν, ἅτινα ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν.

Μεγαλοποιήσατε, τοῦναντίον, τὴν ἐξάρτησιν αὐτήν, ἀπαλλάξατέ τὴν ἀπὸ ὅλους τοὺς περιορισμοὺς καὶ ἐπεκτείνετε αὐτήν μέχρι τῶν ὁρίων τοῦ Ἀπολύτου καὶ τότε θὰ ἔχετε τὴν ἰδέαν, τὴν ὁποίαν ἐσχημάτισεν ὁ Τράϊτσκε περὶ τοῦ Κράτους. Δι' αὐτὸν τὸ

Κράτος εἶνε «*αὐταρκες*» ἐν ὅλῃ τῇ ἐννοίᾳ τὴν ὁποίαν ἔδωσαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἰς τὴν λέξιν. Πρέπει γὰρ ἦγε ἐντελῶς καὶ ἀπολύτως αὐταρκες. Ἔχει, καὶ πρέπει γὰρ ἔχῃ ἀνάγκην μόνον τοῦ ἑαυτοῦ του, γὰρ ὑπάρχει καὶ γὰρ διατηρῇ ἑαυτό. Ἐγείνε μόνον διὰ γὰρ διατάσσει. Ἡ θέλησίς του οὐδέποτε ὀφείλει γὰρ ὑπακούῃ εἰς ἄλλον παρὰ μόνον εἰς ἑαυτήν. «Ἵπεράνω ἐμοῦ, εἶπεν ὁ Γουσταῦος Ἀδόλφος, δὲν ἀναγνωρίζω ἄλλον εἰμὴ τὸν Θεὸν καὶ τὸ ξίφος τοῦ Κατακτητοῦ». Τὸ ἀλαζονικὸν αὐτὸ ἀξίωμα, λέγει ὁ Τράϊτσκε, ἐφαρμόζεται ἀκριβῶς κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, καὶ εἰς τὸ Κράτος. Καὶ ὀλίγον κατωτέρω: «Ἐν Κράτος πρέπει γὰρ ἔχῃ τὸ συναίσθημα τῆς τιμῆς ἀνεπτυγμένον εἰς μέγιστον βαθμόν, ἐὰν δὲν θέλῃ γὰρ ἀπιστήσῃ εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ φύσιν. Τὸ Κράτος δὲν εἶνε ἴον ἀνθοῦν εἰς τὴν σκιάν. Ἡ δύναμις του πρέπει ὑπερηφάνως γὰρ ἐπιδεικνύεται εἰς τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου, καὶ τὸ Κράτος δὲν πρέπει γὰρ ἐπιτρέπῃ γὰρ ἀσκῆται ἐπ' αὐτοῦ ἔλεγχος, ἢ γὰρ τῷ ζητῆται λόγος τῶν πράξεών του καθ' οἷον δῆποτε τρόπον ἔστω καὶ συμβολικόν. Ἐὰν τὸ Κράτος ἴδῃ τὴν σημαίαν αὐτοῦ ὑβρίζομένην, τὸ καθήκον του εἶνε γὰρ ζητήσῃ ἱκανοποίησιν καὶ ἂν δὲν τὴν λάβῃ, γὰρ **κηρύξῃ πόλεμον, ὅσον δῆποτε μηδαμινὴ καὶ ἂν φαίνεται ἡ ἀφορμή, διότι ὀφείλει παντὶ τρόπῳ γὰρ ἐπιμένῃ ὅπως διατηρήσῃ τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν κατέχει, ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῶν ἐθνῶν.**

«Αἱ ὑποχρεώσεις τὰς ὁποίας ἀνέλαβεν ἀπέναντι τῶν ἄλλων ἐθνῶν εἶνε τὸ μόνον ὅριον τὸ ὁποῖον ἐτέθη εἰς τὴν παντοδυναμίαν του. Ἀλλ' ἡ ὑποταγὴ αὕτη εἶνε μόνον φαινομενικὴ. Αἱ ἀναληφθεῖσαι ὑπ' αὐτοῦ ὑποχρεώσεις εἶνε τὸ ἔργον τῆς ἰδίας αὐτοῦ βουλήσεως. Ὑφίστανται καὶ τηροῦνται ἐφ' ὅσον συμβαδίζουν πρὸς τὴν βούλησίν του καὶ εὐρίσκονται ἐν ἁρμονίᾳ πρὸς αὐτήν. Ἡ ἀξία τῶν συνθηκῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἔθεσε τὴν ὑπογραφήν του, ἐξαρτᾶται ἐξ ὁλοκλήρου ἐκ τῆς γνώμης τὴν ὁποίαν θὰ σχηματίσῃ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν περιστάσεων, καὶ τῶν ἐκάστοτε συμφερόντων του. Τὸ Κράτος, συνεπῶς, κατὰ τὸν Τράϊτσκε, εὐρίσκεται ἐν πλήρει δικαίῳ γὰρ καταγγέλλῃ τὰς συνθήκας αὐτάς, γὰρ τὰς διαγράψῃ, τοῦτέστι γὰρ τὰς παραδιᾶξῃ, ὅποταν καὶ ὅπως θέλῃ. Τὸ Κράτος, ἐπὶ πλέον, ἀναλαμβάνει ἀπέναντι ἑαυτοῦ τὴν ὑποχρέωσιν γὰρ λύῃ διὰ τῶν ἰδίων του δυνάμεων ζητήματα, πρὸς τὰ ὁποῖα ἀμέσως σχετίζονται ζωτικὰ του συμφέροντα. Ὁ πόλεμος

ὅθεν εἶνε τὸ μόνον μέσον ὅπερ ἀναγνωρίζει. Ἄνευ πολέμου δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ ἡ ἔννοια τοῦ «Κράτους». Ὅταν τὸ Κράτος δὲν εἶνε πλέον εἰς θέσιν νὰ σύρῃ τὸ ξίφος κατὰ τὴν θέλησίν του, δὲν εἶνε πλέον ἄξιον νὰ ὀνομάζεται Κράτος. Ὁ πόλεμος δὲν εἶνε μόνον ἀπαραίτητος, ἀλλ' εἶνε καὶ πρᾶγμα ἠθικὸν καὶ ἱερόν.» Καὶ ὁ Τράϊσκε παραθέτει πλῆθος σοφιστικῶν διὰ νὰ ἀποδείξῃ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἀξιῶμά του. Κατ' αὐτὸν ὁ πόλεμος εἶνε ἱερός, διότι ἐξ αὐτοῦ πηγάζουν αἱ εὐγενέστεραι ἀρεταί (!) Εἶνε ὁ πόλεμος ὁ ἀναγκάζων τοὺς ἀνθρώπους νὰ κατανικοῦν τὸν φυσικὸν τῶν ἐγωϊσμόν. Εἶνε ὁ πόλεμος ὁ ἀνυψῶν αὐτοὺς μέχρι τοῦ μεγαλείου τῆς ὑπερτάτης θυσίας—τῆς αὐτοθυσίας. Εἶνε ὁ πόλεμος «ὁ παρέχων εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν χαρὰν τοῦ συμμερίζεσθαι μετὰ τῶν συμπατριωτῶν του, πεπαιδευμένων ἢ ἀπλοϊκῶν, ἐν καὶ τὸ αὐτὸ αἶσθημα, καὶ ὅστις δῆποτε ἐδοκίμασε τὴν τοιαύτην εὐτυχίαν οὐδέποτε λησμονεῖ ὅλας τὰς ἡδύτητας αὐτῆς καὶ ὅλην τὴν ἐξ αὐτῆς παρηγορίαν» (!) Ἐν ἐνὶ λόγῳ ὁ πόλεμος ταυτίζεται μὲ ἓνα «πολιτικὸν ἰδεαλισμὸν» ὁ ὁποῖος ἐξυψοῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ ὑπερανθρώπου. Ἡ εἰρήνη, τοῦναντίον, εἶνε ἡ «βασίλεια τοῦ Ὑλισμοῦ», εἶνε ὁ θρίαμβος τοῦ προσωπικοῦ συμφέροντος κατὰ τοῦ πνεύματος τῆς ἀφοσιώσεως καὶ τῆς αὐτοθυσίας, τῆς μετρίας καὶ τῆς χυδαίας ζωῆς κατὰ τῆς εὐγενοῦς ζωῆς. Εἶνε ἡ «ράθυμος» ἀπάρνησις μεγάλων σκοπῶν καὶ μεγάλων πόθων. Ἡ ἰδέα τῆς διαρκοῦς εἰρήνης ὅχι μόνον εἶνε ἀδύνατος, ἀλλ' ἀποτελεῖ καὶ «ἠθικὸν σκάνδαλον, ἀληθῆ κατάραν» (!)

Συνελόντι εἰπεῖν. τὸ Κράτος εἶνε μία προσωπικότης, ἐπιβλητικὴ καὶ φιλόδοξος, ἀνεξάρτητος, ἀνήκουσα ἀπολύτως εἰς ἑαυτήν. Ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπιβάλῃ τοὺς νόμους της, χωρὶς νὰ ὑπαχθῇ εἰς τοὺς νόμους ἄλλου τινος, ἀνάγκη νὰ ἔχῃ ἰσχυρὰ μέσα δράσεως. Ἐν ἀσθενὲς Κράτος, φυσικῶς τῷ λόγῳ, καθίσταται ὑποτελὲς τῶν ἄλλων καὶ ἐφ' ὅσον ἡ ἐξουσία αὐτοῦ δὲν εἶναι πλέον πλήρης καὶ ὁλοκληρωτικὴ παύει νὰ εἶνε καὶ Κράτος. Ἐκ τούτου ἔπεται ὅτι τὸ οὐσιῶδες στοιχείον, τὸ ἀποτελοῦν ἐν κράτος εἶνε ἡ ἰσχὺς. «Der Staat ist Macht» (τὸ Κράτος εἶναι ἰσχὺς.)—Τὸ ἀξιῶμα τοῦτο, ὅπερ συνεχῶς ἔρχεται εἰς τὸ ἄκρον τοῦ καλάμου τοῦ Τράϊσκε, ἀποτελεῖ τὸν κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς διδασκαλίας του. Συμφώνως πρὸς τὴν ἀντίληψιν ταύτην, ἡ ἰσχὺς ταυτί-

ζεται πρὸς τὴν φυσικὴν δύναμιν τοῦ ἔθνους, δηλαδὴ πρὸς τὸν στρατόν.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὑπῆρξαν ἔθνη τινὰ τὰ ὅποια, ἀποτελοῦντα ἐξαίρεσιν, ἀνεζήτησαν τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν δόξαν εἰς τὰς τέχνας εἰς τὴν φιλολογίαν, εἰς τὰς ἐπιστήμας, ἀλλ' ὁ Τράϊτσκε φρονεῖ ὅτι τὰ ἔθνη αὐτὰ ἠπλίστησαν πρὸς τοὺς θεμελιώδεις νόμους τῆς Φύσεως καὶ ἐπλήρωσαν πολὺ ἀκριβὰ τὴν ἀπιστίαν των. Καὶ φέρει ὡς παράδειγμα τὰς Ἀθήνας αἱ ὅποια παρ' ὅλον τὸν ἐξηυγενισμένον πολιτισμόν των, ὑπέκυψαν εἰς τὴν στρατοκρατούμενην Σπάρτην, ὅπως ἀργότερον ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν Ρώμην, ἡ Φλωρεντία εἰς τὴν Βενετίαν κλπ. κλπ. Πᾶς ὕγιως σκεπτόμενος ἀναγνωρίζει ὅτι ἦτο πεπρωμένον τοιαύτη γὰ εἶναι ἡ σειρά τῶν πραγμάτων. Ὅπισθεν ὅλων τῶν ἱστορικῶν τούτων γεγονότων κρύπτεται εἰς κληρονομικὸς νόμος. Τὸ Κράτος δὲν εἶνε Ἀκαδημία Τεχνῶν. Ὅταν θυσιάζει τὰς δυνάμεις του εἰς τὰς ἰδεαλιστικὰς φιλοδοξίας τῆς ἀνθρωπότητος, ἀπαρνεῖται τὰς ἀρχάς του καὶ ἀφανίζεται. Ἐν Κράτος δὲν ἔγεινε «διὰ γὰ σκέπτεται οὔτε διὰ γὰ ἐξευρίσκει νέας ἰδέας, ἀλλὰ διὰ γὰ δρᾷ». Ἀφοῦ ὅμως ἡ ἔννοια τοῦ Κράτους ταυτίζεται πρὸς τὴν τῆς ἰσχύος, ἔπεται ὅτι τὰ Κράτη δὲν δύνανται γὰ ἀξιῶσι τὸν τίτλον τοῦτον, εἰμὴ ὅταν εἶνε πραγματικῶς ἰσχυρά. Αἱ μικραὶ χῶραι, αἱ μὴ δυνάμεναι γὰ ὑπερασπισθῶσιν ἑαυτὰς καὶ γὰ αὐτοσυντηρηθῶσι διὰ τῶν ἰδίων πόρων δὲν εἶνε ἀληθῆ κράτη, ἀφ' οὗ ὀφείλουν τὴν ὑπαρξίν των μόνον εἰς τὴν μακροθυμίαν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων. Δύνανται γὰ ἔχουν μόνον ὀνομαστικὴν ἀνεξαρτησίαν. Ὁ Τράϊτσκε ἀναφέρει ὅτι κατὰ τὴν γνώμην του «ἡ αὐτονομία τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Ὁλλανδίας δὲν συμβιβάζονται πλέον πρὸς τὴν παροῦσαν κατάστασιν ἐν Εὐρώπῃ». Ὑπάρχουν δὲ εἰς τὸ ἔργον του ἔτι χαρακτηριστικώτερα ἐδάφια, εἰς τὰ ὅποια ὑπαινίσσεται, ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ὁλλανδίαν, ὅτι, ἐὰν πρέπει γὰ ἐκπληρωθῶσιν οἱ νόμοι τῆς Φύσεως, ἡ χώρα αὕτη ὀφείλει γὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν «παλαιὰν γερμανικὴν πατρίδα», καὶ ὅτι ἡ ἐπιστροφή της εἶνε «εἰς ἄκρον ἐπιθυμητή».

Ἐν γένει μόνον μετὰ περιφρονήσεως ὁμιλεῖ περὶ τῶν μικρῶν κρατῶν—περὶ αὐτῶν, ἅτινα χαρακτηρίζει μὲ τὴν μὴ μεταφραζομένην λέξιν «Kleinstaaterei». (Δηλαδὴ περίπου : Συρφετὸς κρατιδίων). «Αὕτη αὕτη ἡ ὑπαρξίς τῶν μικρῶν Κρατῶν, λέγει ἐμπε-

»ριέχει τι τὸ ἀναμφισβητήτως γελοῖον (!!) Αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἢ
 »ἀδυναμία δὲν εἶνε τι γελοῖον, ἀλλὰ γελοία εἶνε ἡ ἀδυναμία ὅταν
 »φορεῖ τὴν προσωπίδα τῆς δυνάμεως». Ἡ ἰδέα τοῦ Κράτους
 προϋποθέτει τὴν ἰδέαν τῆς ἰσχύος καὶ Δυνάμεως. Συνεπῶς τὰ μικρὰ
 κράτη ἀντιφάσκουν πρὸς τὸ ὄνομά των. Ἀξιοπρέπεια καὶ ἀπε-
 ριόριστος καὶ ὑψηλόφρων αὐτοπεποίθησις, εἶνε αἱ μόναι ἰδιότητες
 εἰς ἃς βλέπομεν «πρωτίστως» τὰς ἀρετὰς ἐνὸς Κράτους. Συνεπῶς
 «μόνον εἰς τὰ μεγάλα ἔθνη εἶνε δυνατόν νὰ ἀναπτυχθῇ ἐθνικὴ
 »ὑπερηφάνεια, ἥτις ἀποτελεῖ ἐνδειξὴν τῆς ἠθικῆς ἀξίας ἐνὸς λαοῦ».

Ὁ Τράϊτσκε συμπεραίνει ὅτι, ἡ ὑπαρξὶς τῶν μικρῶν κρατῶν
 σήμερον δὲν εἶνε πλέον εἰμὴ «ἀπλῇ ἐπιδίωσις, ἄνευ λόγου ὑπάρ-
 ξεως». Κατὰ τὴν γνώμην του ἡ ἐξαφάνισις των θὰ ἐπέλθῃ κατὰ
 μοιραῖον φυσικὸν νόμον. Εἶνε καταδικασμένα ὑπὸ τῆς τύχης νὰ
 ἀπορροφηθῶσιν ὑπὸ τῶν μεγάλων Κρατῶν. Καὶ ἀφ' οὗ ἡ ἀξιο-
 πρέπεια ἐνὸς μεγάλου Κράτους ἀναγνωρίζεται ὡς ἀνήκουσα μό-
 νον εἰς τὰς πέντε Δυνάμεις τῆς Εὐρώπης, (ἡ Ἰταλία ἐθεωρεῖτο
 ὑπὸ τοῦ Τράϊτσκε ὡς εὕρισκομένη εἰς τὴν παραμονὴν τῆς ἡμέρας
 καθ' ἣν θὰ ἐγίνετο δεκτὴ εἰς τὴν ἀριστοκρατίαν τῆς Εὐρώπης),
 ἕκαστος φαντάζεται ὅποῖος θὰ ἦτο ὁ χάρτης τῆς Εὐρώπης, ἐὰν αἱ
 ἰδέαι τοῦ Τράϊτσκε, αἱ ταῦτιζόμεναι πρὸς τὰς ἰδέας τῆς συγχρό-
 νου Γερμανίας, ἐπραγματοποιοῦντο ποτέ.

ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΕΙΝΕ ΝΑ ΥΠΑΚΟΥΟΥΝ

Ἐὰν εἶνε ἀληθὲς ὅτι ὑπάρχει ἄδυσσος μεταξὺ τῶν δημοσίων
 καὶ ἰδιωτικῶν συμφερόντων, ἐλέγχεται ἐκ τούτου ψευδὲς ὅτι τὰ
 ἄτομα φροντίζουν μόνον διὰ τὰ ἰδιά των συμφέροντα. Ἐνούμενα
 καὶ συνδεόμενα πρὸς ἀλλήλα, λαμβάνουν συνείδησιν τῶν ὁμάδων
 τὰς ὁποίας σχηματίζουν, ἀπὸ τοῦ ἀπλουστεροῦ μέχρι τοῦ μᾶλλον
 ἀνεπτυγμένου. Οὕτω δὲ τὰ κοινωνικὰ ἐκεῖνα αἰσθήματα, ὧν τὸ
 Κράτος ἀποτελεῖ ἐκδήλωσιν καὶ τὰ ὁποῖα καθορίζει καὶ διακα-
 νονίζει, λαμβάνουν αὐτομάτως ὑπόστασιν. Ἡ ὁρᾶσις τοῦ κράτους
 ὅχι μόνον δὲν συγαντᾷ ἀντίστασιν εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἀτόμου,
 ἀλλὰ τοῦναντίον εὕρισκει ὑποστήριξιν. Ἀλλὰ διὰ τὸν Τράϊτσκε,
 ὅστις, ἐπὶ τοῦ προκειμένου, υἱοθετεῖ ἀπλῶς μίαν παλαιὰν γερμα-
 νικὴν θεωρίαν, ἀληθὲς ἀντίθεσις ὑφίσταται μεταξὺ ἀτόμου καὶ

Κράτους. Μόνον τὸ Κράτος ἐνέχει ἐννοιάν τινα τοῦ κοινοῦ καλοῦ. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ὁ μόνος τρόπος δι' οὗ θὰ κατωρθοῦτο ὁ συμβιβασμὸς καὶ ἡ συνένωσις τῶν δύο τούτων, τόσον ἀντιμαχομένων πρὸς ἀλλήλας δυνάμεων καὶ ἡ δι' αὐτῶν διαμόρφωσις ἐνός «ὄλου» συνίστατο εἰς τὴν ὑπαγωγὴν τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην. Φυσικῶς τῷ λόγῳ ὁ Τράϊτσκε δίδει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ Κράτος, διότι, κατ' αὐτὸν τὸ Κράτος εἶνε ἡ ζωτικὴ ἀρχὴ τῆς κοινωνίας.

Εἶνε ἀληθές ὅτι τελευταίως διάφοροι ἀντιλήψεις περὶ τοῦ ζητήματος τούτου κρατοῦσι, κατακτῶσαι ὁλονὲν νέον ἔδαφος. Πολλοὶ ἱστορικοὶ ὑποστηρίζουν ὅτι τὸ Κράτος εἶνε μᾶλλον ἀποτέλεσμα ἢ αἷτιον, ὅτι τὰ γεγονότα εἰς τὰ ὑποῖα παίζει τοῦτο τὸν κύριον ρόλον, πόλεμοι, διπλωματικαὶ διαπραγματεύσεις, συνθήκαι οἵουδῆποτε εἰδους, εἶνε τὰ μᾶλλον ἐπιπόλαια στοιχεῖα τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, ὅτι οἱ πραγματικοὶ παράγοντες τῆς ἱστορικῆς ἐξελίξεως εἶνε ἰδέαι καὶ πεποιθήσεις, ὁ ἐμπορικὸς καὶ τεχνικὸς βίος, αἱ Τέχναι κλπ. Λέγουν ὅτι ἡ θέσις ἐνός ἔθνους εἰς τὸν κόσμον ἐξαρτᾶται, πρὸ παντός, ἐκ τοῦ βαθμοῦ τοῦ πολιτισμοῦ του. Ἀλλά, κατὰ τὸν Τράϊτσκε, ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐρμηνείας τῆς ἱστορίας εἶνε ἀντίθετος πρὸς ὅλα ὅσα αὐτὴ αὕτη ἡ ἱστορία μᾶς διδάσκει. Τὸ μεγαλεῖον τῶν ἐθνῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πολιτικῆς δραστηριότητός των, τοῦ τρόπου δι' οὗ τὸ Κράτος ἐλειτουργεῖ : «Δὲν ὑπάρχει, λέγει, εἰς λαὸς εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ «ὀποίου αἱ πράξεις ἔσχον διαρκεστέραν ἐπίδρασιν τῆς τῶν Ῥωμαίων. Καὶ ὅμως οἱ Ῥωμαῖοι οὐδέποτε ἀνεδείχθησαν εἰς τὰς τέχνας ἢ τὴν φιλολογίαν, οὔτε διεκρίθησαν ὡς ἐφευρέται. Ὁ Ὀράτιος καὶ ὁ Βιργίλιος ἔγραψαν ἀπλῶς ἐλληνικὴν ποίησιν εἰς «λατινικὴν γλῶσσαν **Καί, ἐν τοσοῦτῳ διὰ τῶν πράξεων »των οἱ Ῥωμαῖοι ἦσαν ἐκ τῶν μᾶλλον παραγωγῶν ἐθνῶν εἰς «τὴν ἱστορίαν τοῦ κόσμου.**» Ἀφ' ἐτέρου. ὅταν ἐν ἔθνος διάγει βίον κυρίως ἐμπορικὸν καὶ καλλιτεχνικόν, «ὑποδουλοῦται εἰς τὰ «ὑποδεέστερα ἐνστικτα τῆς φύσεώς μας.» Τοιαύτη ἦτο ἡ περὶπτωσις τῆς Ὀλλανδίας ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἔπαυσε μαχομένη πρὸς τὴν κοσμοκράτειραν Ἰσπανίαν. Ἐπίσης ὅταν ἡ φιλολογία καὶ ἡ καλλιτεχνία ἐπεκράτησαν εἰς Γερμανίαν, ἡ Γερμανία «ἔπεσεν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν γῆν.» Καὶ περαιτέρω :

«Πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ ἀρχηγοὶ εἶνε οἱ ἥρωες τῆς Ἱστο-
 »ρίας. Οἱ φιλόλογοι καὶ οἱ καλλιτέχναι ἐπίσης ἀνήκουν εἰς τὴν
 »ἱστορίαν, ἀλλ' ἡ ἱστορικὴ ζωὴ των δὲν δύναται βεβαίως εἰμὴ νὰ
 »περιορισθῇ εἰς τὰς ἀναλογίας τῆς καθαρῶς ἰδεαλιστικῆς παρα-
 »γωγῆς αὐτῶν. Ὅσῳ περισσότερον ἀπομακρύνεται τις τοῦ κρά-
 »τους, τόσῳ περισσότερον ἀπομακρύνεται ἐπίσης καὶ τῆς ζωῆς
 »καὶ τῆς ἱστορίας.»

Εἰς τὸ Κράτος ὅθεν ἀνήκει τὸ δικαίωμα νὰ ὑπαγορεύῃ τοὺς
 νόμους τοῦ καὶ ἐπειδὴ δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ κράτος ἄνευ ἐνό-
 τητος, ἡ κοινωνία ὀφείλει νὰ ὑποτάσσῃται εἰς τὰς ἀπαιτήσεις
 τοῦ καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ. Αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ κοινωνία ἀντιτάσ-
 σεται πρὸς πᾶσαν τάξιν. Εἰς τὸ Κράτος ἐναπόκειται νὰ ἐπιβάλλῃ
 τὴν τάξιν. «Νόμος, εἰρήνη καὶ τάξις δὲν δύνανται νὰ ἀναπτυχθῶ-
 »σιν ἐκ τοῦ πλήθους τῶν κοινωνικῶν συμφερόντων, ἅτινα εὐρί-
 »σκονται ἐν ἀενάῳ συγκρούσει πρὸς ἄλληλα, ἀλλὰ μόνον ἐκ τῆς
 »δυνάμεως ἐκείνης, ἡ ὁποία κυριαρχεῖ ἐπὶ τῆς κοινωνίας ταύτης,
 »καὶ ἡ ὁποία εἶνε ὀπλισμένη μὲ δύναμιν ἱκανὴν νὰ ἐξουσιάζῃ
 »καὶ χαλιναγωγῇ τὰ ἄγρια κοινωνικὰ πάθη». Καταθλιπτικῶς
 λοιπὸν τὸ Κράτος κατωρθοῖ νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν τάξιν:—«μόνον δι'
 »ἐξωτερικῆς πίεσεως δύναται νὰ ὁράσῃ». Διατάσσει καὶ ὁ ἄνθρω-
 πος ὑπακούει:—«ἡ ὑπακοὴ εἶνε τὸ πρῶτον τῶν ἀστικῶν καθη-
 »κόντων». Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἡ πίεσις οὐδὲν ἀποτέλεσμα ἐπιφέρει
 ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς συνειδήσεως. Δύναται νὰ συνεπάγεται μόνον
 ἐνεργείας, ἀλλὰ τὸ Κράτος δὲν ζητεῖ τίποτε ἄλλο. Ἐκεῖνο τὸ
 ὅποιον ἀπαιτεῖ εἶνε ἡ ὑλικὴ ἐκδήλωσις τῆς ὑπακοῆς, ὅχι ὁ τρό-
 πος δι' οὗ πρέπει νὰ ὑπακούεται. «Λέγει (τὸ Κράτος): ὀλίγον μὲ
 »ἐνδιαφέρει ὅ,τι σκέπτεσθε, ὀφείλετε ὅμως νὰ μὲ ὑπακούετε
 »Ἡ Πρόοδος συνετελέσθη πάντοτε ὁσάκις ἡ ὑπακοὴ τῶν πολιτῶν
 »ἐνισχύθη δι' ἐσωτερικῆς καὶ ἐσκεμμένης συγκαταθέσεως αὐτῶν
 »τῶν ἰδίων. Ἀλλ' ἡ συγκατάθεσις αὐτὴ δὲν εἶνε οὐσιώδης. Αὐτο-
 »κρατορίαι ἔζησαν ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας. Κράτη ἰσχυρὰ καὶ εἰς
 »ἄκρον ἀνεπτυγμένα ἀναφέρονται ἄνευ τῆς ἐσωτερικῆς ταύτης
 »συγκαταθέσεως τῶν πολιτῶν. Ὅ,τι τὸ Κράτος ἀπαιτεῖ πρὸ
 »παντός, εἶνε ἡ ὁρᾶσις ἐν τῇ μᾶλλον ἐξωτερικῇ αὐτῆς μορφῇ...
 »Ἡ πρωτίστη ἀνάγκη τοῦ κράτους εἶνε ἡ πραγματοποιήσις
 »τῶν σκοπῶν τοῦ. Ἡ τρομερὰ ἀρχὴ **ΒΙΑ ΒΙΑ ΒΙΑΣΕΤΑΙ**

»κυριαρχεῖ εἰς ὅλην τὴν ἱστορίαν τῶν Κρατῶν».

Ἄλλ' ἐὰν τὸ Κράτος θέλει νὰ ὑπακούεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, πρέπει νὰ εἶνε ἰσχυρὸν καὶ παντοδύναμον. Τὸ καθήκον ἐπιβάλλει καὶ αὐτὸ νὰ διαδηλώσῃ ἐντόνως τὴν δύναμίν του. Οὕτως λ. χ. ὅταν ἅπαξ ἀποφασίσῃ τι, ὀφείλει νὰ ἐπιδιώξῃ ἀνεκδοτόως τὴν ἐκτέλεσίν του. Δὲν πρέπει νὰ δεικνύῃ οὐδὲ τὸ παραμικρότερον σημεῖον δισταγμοῦ, διότι τοῦτο θὰ ἀπετέλῃ ἐνδειξὴν ἀδυναμίας. «Καὶ ἐντὸς τῆς χώρας καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικόν, τὸ οὐσιωδὲς εἶνε ἡ δύναμις, ἡ διηγεκῆς διαδήλωσις αὐτῆς καὶ ἡ ὀλοκληρωτικὴ πραγματοποίησις τῆς θελήσεως τοῦ Κράτους. Κράτος ὅπερ ἐπιτρέπει νὰ διατυποῦται καὶ ἡ παραμικροτέρα ἀμφιβολία ὥς πρὸς τὴν σταθερότητα τῆς θελήσεώς του καὶ τῶν διαταγῶν του κλονίζει τὴν πρὸς τὸν νόμον πίστιν». Ἄν συναντήσῃ ἀντίστασιν ἅς πλήξῃ καὶ ἅς πλήξῃ σκληρῶς,—οὗτος εἶνε ὁ μόνος τρόπος δι' οὗ θὰ δώσῃ ἰδέαν τῆς ἰσχύος του. «Ἴδετε τὴν ὑπερευαισθησίαν μεθ' ἧς Γερμανοὶ πρίγκηπες ἐπὶ μακρὸν ἐξήσκουν τὸ προνόμιόν των τῆς χάριτος. Οἱ φιλόανθρωποι ἐρρήγγνυν τόσας οἰμωγὰς καὶ θρήνους, διὰ τὸ ἀνῆθικον τῆς θανατικῆς ἐκτελέσεως, ὥστε οἱ πρίγκηπες ἐμολύνθησαν ὑπὸ παρομοίου αἰσθήματος. Τὰ πράγματα ἔφθασαν μέχρι τοιοῦτου σημείου, ὥστε ἔπαυσαν πλέον αἱ κατατομήσεις ἐν Γερμανίᾳ». Ἡ πολιτικὴ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ νοηθῇ ἄνευ σκκηρότητος. Ἴδου διατί αἱ γυναῖκες δὲν καταλαμβάνουν τίποτε ἀπὸ πολιτικὴν.

Ο ΙΔΕΩΔΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ

Τ' ἀνωτέρω μᾶς παρέχουν τὴν εἰκόνα τοῦ ἰδεώδους πολιτικοῦ, ὡς ὁ Τράϊτσκε τὸν ἀντιλαμβάνεται. Ὁ ἰδεώδης πολιτικὸς πρὸ παντὸς ὀφείλει νὰ ἔχῃ ἀπεριόριστον (συμπαγῇ κατὰ λέξιν) φιλοδοξίαν (massive Ehrgeie). Διὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς φιλοδοξίας του, ἀνάγκη, φυσικά, νὰ εἶνε εὐφυῆς καὶ ἡ εὐφυΐα του δέον νὰ εἶνε οὐσιωδῶς πρακτικὴ, προφυλάσσουσα αὐτὸν ἀπὸ τὴν «μέθην τῶν ἐλαφρῶν πολιτικῶν ἰδεῶν». Ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ, ὅμως, δι' ἓνα τοιοῦτον, πολιτικόν, εἶνε ἡ ἀκαμπτὸς θέλησις: «Ἡ τέχνη τοῦ πολιτικοῦ ἀπαιτεῖ σιδηροῦν χαρακτῆρα». Τὸ ἔργον τοῦ πολιτικοῦ συνίστατο εἰς τὸ νὰ ἐπιβάλλεται, νὰ κυριαρχῇ, νὰ καταδυνα-

στεύη καὶ τοὺς συμπατριώτας του καὶ τὰ ξένα κράτη. Θὰ ἡδύνατό τις μάλιστα νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ δραστηριότης τοῦ τοιούτου πολιτικοῦ πρέπει νὰ ἀσκεῖται κατ' αὐτῆς τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων καὶ εἰς οἵανδήποτε περίπτωσιν καθ' ἣν ἤθελε συναντήσῃ ἀντίστασιν ἢ τὸν ἐγωϊσμόν τῶν ἀτόμων ἢ τὴν ἀντίπαλον φιλοδοξίαν ἄλλων κρατῶν. Κατ' αὐτῶν ὀφείλει νὰ ἀποδυθῇ εἰς δεινὸν ἀγῶνα. Διὰ νὰ θριαμβεύσῃ κατ' αὐτῶν, χρήζει ἀδαμάστου ἐνεργείας Ἰδοὺ διατί, ἅπαξ θέσας ἓνα σκοπὸν εἰς ἑαυτόν, βαδίζει κατ' εὐθείαν πρὸς πραγματοποίησίν του ἄνευ ἐνδοιασμοῦ τινὸς ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν μέσων. Ἡ ἰδέα τοῦ Κράτους, παρούσα πάντοτε εἰς τὸν νοῦν του, ἐμποδίζει σκέψεις ἀτομικῆς ἠθικῆς ἢ αἰσθηματικότητος νὰ τὸν ἐπηρεάζουν. Ἡ φιланθρωπία καὶ ὁ ἀνθρωπισμὸς δὲν εἶνε πράγματα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ τὸν ἀπασχολοῦν. Φυσικῶς τῷ λόγῳ, ὑπὸ τοιούτους ὅρους ἡ προσωπικότης θὰ ἀποκτήσῃ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν πολλῶν κάτι τι τραχύ, μὲ κάτι τι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀπεχθές. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἔχει καμμίαν σημασίαν δι' αὐτόν, διότι γνωρίζει, ὅτι τὸ ἔργον του εἶνε τὸ εὐγενέστερον ὅπερ δύναται ποτὲ νὰ ἀναλάβῃ ἀνθρώπος.

Ὅτι ὁ πολιτικὸς θὰ δύναται νὰ χρησιμοποίησῃ ἐπωφελῶς ἀρετάς τινας τῆς καρδίας διὰ νὰ καταστή ἱκανὸς νὰ ἐννοήσῃ τὰ συμβαίνοντα εἰς τὰς καρδίας τῶν ἄλλων, ὅτι, ἐὰν θέλῃ νὰ ἀσκήσῃ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, δὲν πρέπει νὰ εἶνε ξένος πρὸς τοὺς εὐγενεστέρους ἀνθρωπίνους πόθους, ὅτι πρέπει νὰ χρησιμοποίησῃ μέρος τῆς ἀτομικῆς του δυνάμεως ὅπως συντελέσῃ εἰς τὸν θρίαμβον τῆς δικαιοσύνης μεταξὺ τῶν ἀτόμων καὶ μεταξὺ τῶν ἐθνῶν, ὅτι ὀλίγη συμπάθεια εἶνε ἀπαραίτητος συντελεστής δράσεως, πάντα ταῦτα οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν παραδέχεται ὁ Τράϊσκε. Εἰς τὴν ἰδεώδη εἰκόνα τοῦ πολιτικοῦ τὴν ὁποῖαν μᾶς παρουσιάζει δυνάμεθα εὐκόλως ν' ἀναγνωρίσωμεν τὴν ἱστορικὴν πραγματικότητα, ἣν προφανῶς λαμβάνει ὡς πρότυπον—τὸν Σιδηροῦν Ἀρχικαγκελλάριον.

ΛΟΚΝΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΕΥΣΙΣ

Δυνάμεθα τώρα νὰ ἐννοήσωμεν κατὰ ποῖον τρόπον ἡ Γερμανία κατέστη ἔνοχος τοῦ μεγάλου ἀνοσιουργήματος. Αἱ πράξεις τῆς εἶνε ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθεισῶν ἰδεῶν. Ἐπὶ 40 καὶ

πλέον ἔτι πᾶσα κοινωνικὴ τάξις ἐν Γερμανίᾳ εἰργάσθη ἀόκνως πρὸς προπαρασκευὴν τοῦ μέλλοντος. Οἱ Γερμανοὶ **ὑπερ-εγυμνάσθησαν, ὑπερ-ειδικοποιήθησαν, ὑπερ-συνετίσθησαν**, συνεπῶς εἶνε σήμερον **ὑπερ-ἀνυπόμονοι, ὑπερ-υψηλόφρονες, ὑπερ-ενάρετοι καὶ ὑπερ-αποφασισμένοι** νὰ κτίσουν τὸν Πύργον τοῦ Βαβέλ των ἢ νὰ καταδληθοῦν ἐν τῷ ἀγῶνι.

Ὁ Γερμανόπαις ὑπόκειται εἰς βάρος ἐργασίας, ὅπερ ἐκπλήττει τοὺς μὴ Γερμανοὺς. Εἶνε ἡναγκασμένος νὰ ὑφίσταται ὠρισμένους τινὰς ἐξετάσεις κατὰ διαφόρους ἐποχὰς τῆς ἡλικίας του. Ὁλη τοῦ ἡ ζωὴ ἀποτελεῖ συναρμολόγησιν πράξεων ἐκ τῶν ὁποίων δὲν δύναται νὰ παραμελήσῃ οὐδὲ μίαν χωρὶς νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν κοινωνικὴν ἢ ἐμπορικὴν ἢ στρατιωτικὴν του θέσιν ἐν τῇ Αὐτοκρατορίᾳ, χωρὶς νὰ θέσῃ εἰς σοβαρὸν κίνδυνον ὁλόκληρον τὸ στάδιόν του. Εἰρήσθω ἐν παρόδῳ ὅτι ἡ Γερμανία εἶνε ἡ μόνη χώρα, εἰς τὴν ὁποίαν τὰ παιδία αὐτοκτονοῦν. Οἷοσδὴποτε ξένος ἐρχόμενος εἰς συνάφειαν μὲ τὸ γερμανικὸν σύστημα τῆς ἐκπαίδευσως δὲν δύναται νὰ μὴ ἀναφωνήσῃ: «Εἶνε πολὺ αὐστηρόν! θὰ συνέτριδε τὰ ἰδικά μας παιδία». Καὶ πράγματι συντρίβει ὄχι ὀλίγους Γερμανόπαιδας. Οἱ λοιποὶ ἐπιζοῦν πρὸς ζημίαν τῆς πνευματικῆς των ὑγείας καὶ εὐεξίας. Ἡ φύσις ἐπρονόησε ὑπὲρ τῆς ὑγείας των. Κατέστησεν ἀτροφικὸν τὸ αἶσθημα τοῦ ἀτομισμού καὶ οὕτω τὰ ἐπιτρέπει νὰ ζοῦν, χωρὶς νὰ ὑποφέρουν. Ἀποδίδουν πειθήνια ὅργανα τοῦ ὀργανισμού, τοῦ ὁποίου εἶνε καὶ δημιουργήματα. Εὐθὺς ὡς ὁ Γερμανόπαις ἀρχίσῃ νὰ μὴ **ἐπιθυμῇ** τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ εἶνε «ἐνα δόντι» εἰς τὴν κυβερνητικὴν μηχανήν, τότε ἀρχίζει νὰ εὐδοκιμῇ. Βαθμηδὸν καθίσταται εὐτυχέστατος, ἐφόσον παραμένει ἐντὸς τοῦ συστήματος ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἐδημιουργήθη. Ἀλλ' αἰσθάνεται πάντοτε κάποιαν στενοχωρίαν ὅταν εὗρεθῇ εἰς τὸν ἐξωτερικὸν εἰς τὸν εὐρὺν κόσμον. Ὁ Γερμανὸς ἀδυνατεῖ ν' ἀποδῇ πολίτης τοῦ κόσμου, πρέπει ὅλος ὁ κόσμος νὰ γίνῃ Γερμανία.

Ὡς εἶδομεν προηγουμένως, ἐπὶ μίαν ὁλόκληρον γενεάν διεπλάσθη τὸ φιλοπόλεμον φρόνημα τοῦ Γερμανικοῦ Λαοῦ. Οἱ Γερμανοὶ δὲν ἐπερίμενον τὴν τύχην των ἀλλὰ τῆς ἐπετέθησαν μὲ «γερμανικὸν θάρρος». Τοὺς ἔγινε ψύχωσης ὅτι ἔπρεπε νὰ παρεμβάλουν τὴν θέλησίν των μεταξὺ ἑαυτῶν καὶ τῆς τύχης.

Ἐπὶ πολὺν χρόνον πρὸ τοῦ πολέμου οἱ Γερμανοί, ἐν τῷ ἰδιω-
τικῷ των βίῳ, παρεσύροντο ἀπὸ εἶδος τι μονομανίας. Ἐφαίνετο
ὥς νὰ διετέλουν ἐν ὀνείρῳ. «Ἐνθυμοῦμαι πολλὰς συνομιλίας μου
»μετὰ Γερμανῶν κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη, λέγει ὁ κ. Τσάπμαν.
»Ὁ συνομιλητής μου ἐφαίνετο αἰφνιδίως ὅτι ἤρχετο εἰς ἐσωτε-
»ρικὴν ἐπικοινωνίαν μετὰ τῶν σκέψεών του. Ἐμειδία, οἱ ὀφθαλ-
»μοί του ἐσπινθηροβόλουν. Κάποτε τὸ βλέμμα του ἐδείκνυε πονη-
»ρίαν, ἀλλὰ συχνότερον ἐπρόδιδεν ἐνθουσιασμόν. Ὡμίλει περὶ
»τοῦ μέλλοντος πολέμου, κατὰ τὸν ὅποιον ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλ-
»λία θὰ κατεστρέφοντο—θὰ κατεστρέφοντο καὶ θὰ ἐξουθενοῦντο.
»Οἱ οὕτω παραληροῦντες ἄνθρωποι, ἦσαν πάντοτε «εἰδικοί» εἰς
»κάτι. Ἡ «ἔμμονος ἰδέα» τῆς σωτηρίας διὰ τῆς «εἰδικότητος»
»καὶ ἡ «ἔμμονος ἰδέα» τῆς σωτηρίας διὰ τοῦ πολέμου, ὑπεισῆλθον
»ὁμοῦ εἰς τὴν ἠθικὴν ὑπόστασιν τοῦ Γερμανοῦ. Ἡ πρώτη ἐστρέ-
»δλωσε τὸ πνεῦμα του, ἡ δευτέρα τὴν καρδίαν του.»

Δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν τὰ παθολογικὰ αὐτὰ συμπτώματα
ὅταν ἀνασκοπῶμεν τὴν πορείαν τῆς πολιτικῆς ἐν Γερμανίᾳ. Διότι
πλείσται, σειραὶ ἀλληλένδετοι γεγονότων ὀφείλονται εἰς τὴν κα-
τάστασιν τῶν νεύρων ἐνὸς λαοῦ ἢ εἰς τὴν μορφὴν τῆς κυβερνή-
σεώς του. Ἡ γερμανικὴ πίστις εἰς τὴν «εἰδικὴν ἐκπαίδευσιν» ὡς
τὴν μόνην λύσιν δι' ὅλα τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς ἀπέληξεν εἰς
μίαν θαυμασίαν ἱκανότητα πρὸς ἐκπλήρωσιν εἰδικῶν σκοπῶν.

Ὁ Γερμανὸς σπανίως μανθάνει ὅτι ὑπάρχουν δύο ὅψεις ἐκά-
στου ζητήματος διότι οἱ διδάσκαλοί του συνώμωσαν ὅπως ἐντε-
λῶς ἀποκρυβῇ τὸ γεγονὸς τοῦτο ἀπὸ αὐτὸν καθ' ὅλην του τὴν
ζωήν. Πιστεύει ὅτι ἕκαστον ζήτημα ἔχει μίαν μόνον ὄψιν, τὴν
ὄψιν ἐκείνην ἢ ὁποία τῷ παρουσιάσθη εἰς τὸν θάλαμον τῶν κα-
θρεπτῶν. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐκπαιδεύσεως ἀναδεικνύει λαμπροὺς
«εἰδικοὺς» ἐπὶ οἵουδήποτε θέματος.

Ἀλλ' ἡ εἰδικότης συνεπάγεται σοβαροὺς κινδύνους. Ἡ εἰδι-
κότης εἶνε ἐχθρὰ τῆς ἀνέσεως. Ἡ εἰδικότης καθιστᾷ τὴν ψυχὴν
ὄργανόν της. Ἡ εἰδικότης πράγματι προϋποθέτει ἄνθρωπον κα-
ταστάνα ὄργανόν τινος—μιάς ομάδος, ἴσως—ἢ τοῦ βασιλέως του.
Ἀλλ' ἡ ὑπαγωγὴ εἰς ἐν εἰδικὸν «ἐνεργοῦν αἷτιον» δὲν ἐκμηδενί-
ζει τὴν ψυχὴν. Τοῦναντίον φαίνεται ὅτι προκαλεῖ σημαντικὴν,
σχεδὸν θρησκευτικὴν ἀντίδρασιν εἰς τὴν ψυχὴν. Ὑπὸ τὴν γοη-

τείαν τῆς ιδέας ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ εἶνε «εἷς παράγων» καὶ ὑπὸ τὴν ἔντασιν τοῦ φιλοπολέμου σωδινισμοῦ δλόκληρος ἡ Γερμανία μετεβλήθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς μίαν μεγάλην καὶ φοβεράν «μυστικὴν ἑταιρείαν». Ἐκαστος ἐκ τῶν χιλιάδων τῶν Γερμανῶν, οἱ ὅποιοι διέμενον εἰς τὸ ἐξωτερικόν, κατέστη θαυμάσιος κατάσκοπος καὶ ὁ πόλεμος ἀπέβη «Ἱερὸς Πόλεμος».

Ο ΙΕΡΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Ὁ τρομερὸς χαρακτήρ τοῦ πολέμου ὀφείλεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι εἶνε πόλεμος «ἱερὸς». Τὰ Ζέππελιν δὲν ρίπτουν βόμβας κατ' ἀόπλων πολιτῶν εἰμὴ κατὰ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ! Ἡ θεοποίησις τοῦ Γουλιέλμου Β' εἶνε πρᾶγμα σοδαρῶς πιστευόμενον ὑφ' ὀλοκλήρου τοῦ γερμανικοῦ ἔθνους. Ἡ τόση πρὸς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς λατρείας πίστις, ἀναμφιδόλως προῆλθεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ λαοῦ, ὅστις ἔδωκε καὶ τὴν πρώτην ὤθησιν. Ἡ εὐσέβεια τοῦ ἔθνους, θὰ ἔλεγέ τις, δὲν εὔρεν ἄλλην διέξοδον. Ὁ Κάϊζερ καὶ αἱ ἰθύνουσαι τάξεις υἱοθέτησαν ἴσως τὴν πίστιν ταύτην, διότι ἦτο ὁ μόνος πρακτικὸς τρόπος τῆς διακυβερνήσεως τῆς χώρας.

Ἀναμφιδόλως οἱ Γερμανοὶ διαφέρουν ἀναμεταξύ των ὡς πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς πίστεως των εἰς τὴν θείαν ὑπόστασιν τοῦ Κάϊζερ. Ὁ εἷς εἶνε φανατικὸς, ὁ ἄλλος κυνικὸς, ὁ τρίτος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου ἔχων νὰ συντηρήρῃ οἰκογένειαν, ἀλλ' ὅλοι παρεδέχθησαν ἐξ ὅλης καρδίας τὴν παράλογον ταύτην πίστιν, δι' ἑνὸς γενικοῦ πολιτικοῦ τρόπου, ὡς ἐὰν τὸ δόγμα τοῦτο ἦτο ἡ σωτηρία των, ἐξ ἧς ἐλπίζουν τὸ πᾶν.

Ἡ ἰδιαιτέρα ὁμῶς αὕτη ἰδέα περὶ τῆς θεότητος τοῦ Κάϊζερ εἶνε ἡ μᾶλλον ἐπικίνδυνος ἐν Γερμανίᾳ. Εἶνε τὸ χεῖριστον ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδηλωθέντων συμπτωμάτων τῆς διαγοητικῆς παρακμῆς τῆς Γερμανίας. Παρουσιάζει μίαν νέαν ὄψιν τῆς πνευματικῆς ἀπομονώσεώς της. Ἐδῶ καὶ πάλιν ἔχομεν πρὸς ἡμῶν περίπτωσιν τὴν ὁποίαν δὲν δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν ἐντελῶς ὡς παραφροσύνην, ἀλλὰ ἡ ὁποία ἐν τοσοῦτῳ δεικνύει τὰ πρῶτα συμπτώματα φρενοβλαθείας. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου οἱ πολλοὶ καὶ πάλιν γελοῦν ὅπως ἐγέλασαν μὲ τὰς θεωρίας τοῦ Τράϊσκε καὶ τοῦ Μπερνάρντι. Ἴσως τὸ τοιοῦτον εἶνε ἄτοπον. Τὸ πρᾶγμα καθίστα-

ται σοβαρόν, όταν ἐν σύγχρονον, σοφιστικόν ἔθνος περιβάλλει τὸν κυβερνήτην του μὲ θείας ιδιότητας καὶ ἀποδύεται εἰς ἓνα ἱερὸν πόλεμον. Δὲν δύναται τις νὰ προίδῃ ὁποῖαν μορφήν ἀπογοητεύσεως καὶ ἀποθαρρύνσεως θὰ παρουσιάσῃ ἡ πνευματικὴ κατάστασις τῶν Γερμανῶν ὅταν ἐπέλθῃ ἡ διάψευσις τῶν ἐλπίδων των. Ὁλόκληρον τὸ γερμανικόν ἔθνος πιθανῶς θὰ περιέλθῃ εἰς κατάστασιν βαθυτάτης μελαγχολίας, πνευματικῆς ἀτονίας καὶ ἀπογνώσεως τοιαύτης, οἷα εὐνοεῖ τὰς ἐπιδημίας τῶν αὐτοκτονιῶν.

Ὅταν ἡ ἀντίδρασις ἐπέλθῃ οἱ Γερμανοὶ θὰ ἐρωτήσουν ἑαυτοὺς ὥς ἡμεῖς ἐρωτῶμεν σήμερον: «Πῶς συνέβησαν αὐτὰ τὰ πράγματα. Τί ἐπεζήτει ἡ Πατρίς μας; Ἦτο ὄνειρον; Δείξατέ μας τὴν ἱστορίαν τῆς θεομηνίας καὶ ἀναγνώσατε εἰς ἡμᾶς τὰς λέξεις τὰς ὁποίας ἐπρόφερον οἱ πατέρες τῆς Γερμανίας, κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς παραφροσύνης».

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ

Ὁ λόγος τὸν ὁποῖον ἐξεφώνησε τῇ 4 Αὐγούστου, ὁ Μπέτμαν Χόλδεγκ, ὁ Γερμανὸς ἀρχικαγκελλάριος, εἶνε βεβαίως ὁ σπουδαιότερος ἐξ ὅσων ἐξεφώνησε ποτὲ πολιτικὸς ἐν Εὐρώπῃ. Ὁ ἀρχικαγκελλάριος μεταξὺ ἄλλων εἶπε καὶ τὰ ἑξῆς:

«Κύριοι, εὐρισκόμεθα σήμερον εἰς κατάστασιν ἀνάγκης, καὶ ἡ ἀνάγκη δὲν γνωρίζει νόμον. Τὰ στρατεύματά μας κατέλαβον τὸ Λουξεμβούργον καὶ ἴσως⁽¹⁾ νὰ εὐρίσκωνται ἤδη ἐπὶ βελγικοῦ ἐδάφους. Κύριοι, τοῦτο ἀντιδίνει πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις ἐδήλωσεν εἰς τὰς Βρυξέλλας ὅτι ἡ Γαλλία θὰ σεβασθῇ τὴν οὐδετερότητα τοῦ Βελγίου, ἐφ' ὅσον σέβονται αὐτὴν οἱ ἀντίπαλοί της. Ἐγνωρίζομεν, ὅμως, ὅτι ἡ Γαλλία ἦτο ἐτοίμη νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὸ Βέλγιον. Ἡ Γαλλία ἠδύνατο νὰ περιμένῃ, ἀλλ' ἡμεῖς δὲν ἠδυνάμεθα. Μία γαλλικὴ κίνησις εἰς τὰ πλευρά μας, εἰς τὸν Κάτω Ρήνον θὰ ἦτο ὀλεθρία. Συνεπῶς εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ παρίδωμεν τὰς δικαίας διαμαρτυρίας τοῦ Λουξεμβούργου καὶ τῆς Βελγικῆς κυ-

(¹) Πραγματικῶς ὁ ρήτωρ ἐγνώριζεν ὅτι τὰ γερμανικὰ στρατεύματα εἰσῆλθον εἰς τὸ Βελγικόν ἔδαφος τὴν πρώτην ἐκείνην.

δερνήσεως. Τὴν ἀδικίαν (ὁμιλῶ ἀπεριφράστως) τὴν ὁποίαν δια-
πράττομεν, θὰ προσπαθήσωμεν νὰ ἐπανορθώσωμεν εὐθὺς ὡς οἱ
στρατιωτικοί μας σκοποὶ ἐκπληρωθῶσι. Πᾶς ὅστις ἀπειλεῖται ὡς
ἡμεῖς ἀπειλούμεθα καὶ μάχεται διὰ τὰ τιμαλφέστερά του, μίαν
σκέψιν μόνον πρέπει νὰ ἔχῃ:—πῶς νὰ διχτρέξῃ τὴν ὁδὸν του
(wie er sich durchant)».

Εἰλικρίνεια, διαπνέει τοὺς λόγους τούτους, οἵτινες, συνάμα
προδίδουν καὶ μίαν φρικωδῶς παράδοξον ἀντίληψιν τοῦ Διεθνoῦς
Νόμου. Ἡ πνευματικὴ ἀπομόνωσις εἰς τὴν ὁποίαν ἐπὶ τέσσαρας
καὶ πλεόν δεκαετίας ἔζησεν ἡ Γερμανία, ἀποκαλύπτεται ἐναργῶς
εἰς τοὺς τοὺς λόγους. Ἡ ἀνωτέρα περικοπὴ συμφωνεῖ, σχεδὸν
κατὰ λέξιν, πρὸς πολλὰ ἐδάφια τοῦ Μπερνάνρτι, ὅστις ὑποστηρί-
ζει «Δύναμις ἐστὶ Δίκαιον» καὶ ὅτι συνθήκαι δύνανται νὰ παρα-
διασθῶσιν ἐὰν καὶ ὅταν συμφέρει. Ἡ πολιτικὴ αὕτη σχολὴ διδά-
σκει ὅτι εἶνε «ἀνῆθικον» δι' ἐν ἔθνος νὰ ἐμμένῃ εἰς μίαν συνθή-
κην, ὅταν τὸ ὕλικόν συμφέρον ὑπαγορεύῃ τὴν διάρρηξιν αὐτῆς.

Ὁ Μπέτμαν Χόλδεγκ δὲν πρησθάνετο τὴν κατάπληξιν, τὴν
ὁποίαν οἱ λόγοι του θὰ παρήγαγον ἐν Εὐρώπῃ, οὔτε τὴν βλαβε-
ρὰν ἐπίδρασιν αὐτῶν ἐπὶ τῶν συμφερόντων τῆς ἰδίας αὐτοῦ χώ-
ρας. Οἱ λόγοι οὗτοι πράγματι ἐμείωσαν τὰς συμπαθείας τῆς Ἀμε-
ρικῆς καὶ προεκάλεσαν κραυγὰς ἀγανακτήσεως καθ' ὅλον τὸν κό-
σμον. Ἡ ἀνθρωπότης ἀνέφερε μὲ ἐκτίμησιν τὸ ὄνομα τῶν ἀντι-
πάλων τῆς Γερμανίας καὶ ἠυλόγησε τὰς χεῖρας τῆς Ἀγγλίας. αἱ
ὁποῖαι ἠγέρθησαν διὰ νὰ προστατεύσουν τὸ Βέλγιον,—τὸ Βέλγιον
τό τέκνον τῶν συνθηκῶν, τοῦ ὁποῖου ἡ ὑπαρξίς περιεφρουρεῖτο
μόνον διὰ τοῦ λόγου τῆς τιμῆς. Διὰ τὸν Μπέτμαν Χόλδεγκ αἱ
ἰδέαι τὰς ὁποίας διετύπωσε διὰ τοῦ λόγου του, ἦσαν ἀπλαῖ καὶ
κοινὰ ἀλήθειαι. Οἱ φίλοι του ἢ οἰκογένειά του ὁλόκληρος ἢ
φυλὴ του ἐγαλουχήθη μὲ αὐτὰς τὰς ἰδέας καὶ ἐπεδείκνυν εἰδὸς τι
ὑπερηφανείας ἀπαγγέλλων αὐτάς.

Ἄλλ' ὑπῆρχέ τι χειρότερον τῆς μωρίας εἰς τὸν τρόπον καθ' ὃν
ἡ Γερμανία κατῆλθεν εἰς τὸν πόλεμον,—ἡ ἔπαρσις. Ἡ Γερμανία
εὐρέθη ἀπειλουμένη συγχρόνως ἐξ ἀνατολῶν ὑπὸ τῆς πανόπλου
Ρωσσίας, ἐκ δυσμῶν ὑπὸ τῆς πανόπλου Γαλλίας. Πᾶς τις θὰ ἐπί-
στευεν ὅτι ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας θὰ ἠκολούθει συνετωτέραν,
συντηρητικωτέραν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν. Καὶ ὅμως ἀπὸ 40 ἡδὴ

ἐτῶν προητοίμαζεν ἐσκεμμένως μίαν τοιαύτην κατάστασιν καὶ ἀπροκαλύπτως ὡμολόγει ὅτι θὰ κατέκτα τὸν κόσμον, καὶ ἰδίως ὅτι ἐσκόπει ν' ἀναλάβῃ τὴν κατασύντριψιν τῆς βρεττανικῆς αὐτοκρατορίας. Οὕτω παρατηροῦμεν ὅτι ἡ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς Γερμανίας ἀνετράφη ἐντὸς τοῦ ἐσωτερικοῦ της. Οὐδὲν εἶχε τὸ κοινὸν μὲ ὅ,τι ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ ἀνθρώπου δύναται νὰ διακρίνῃ ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ὀρίζοντος. Ἐγεννήθη ἐκ τῶν ψυχολογικῶν της ἀναγκῶν. Δὲν ἐστηρίζετο ἐπὶ διεθνῶν συνθηκῶν, οἰκιακῆς φύσεως ἦτο τὸ προϊόν μιᾶς μεταφυσικῆς καὶ ἐπωασθείσης ἀπομονώσεως, ἡ ὁποία κατέληξεν εἰς μῖσος κατὰ τῆς ἀνθρωπότητος, ἦτο ἡ περίφημος «Realpolitik».

ΠΑΡΑΒΙΑΣΙΣ ΤΗΣ ΒΕΛΓΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΗΣ ΧΑΓΗΣ

Ἐάν παραδεχθῶμεν τὴν οὕτω περιγραφηθεῖσαν ἀντίληψιν τοῦ Διεθνοῦς Νόμου, ἡ παραβίασις τῆς βελγικῆς οὐδετερότητος φαίνεται ἀπολύτως νόμιμος καὶ φυσικὴ. Πῶς ἡδύνατο ἡ Γερμανία, ὅταν οὐδεμίαν ἰσχὺν ἀνεγνώριζεν εἰς τὰς διεθνεῖς συνθήκας, εἰς τὰς ὁποίας καὶ αὐτὴ ἔθεσε τὴν ὑπογραφήν της, νὰ αἰσθανθῇ ἐνδοιασμοὺς ἐν τῇ παραβιάσει τῆς συνθήκης τὴν ὁποίαν ὑπέγραψε; Αὕτη εἶνε ἡ ἀληθὴς σημασία τῶν λόγων τοῦ ἔρρφόν Μπέτμαν Χόλδεγκ πρὸς τὸν Ἀγγλον πρεσβευτὴν, σέρ Ε. Γκόσσειν, τῇ 4^η Αὐγούστου 1914, ὅταν ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ Βελγικὴ οὐδετερότης δὲν ἦτο εἰμὴ «ἀπλὴ λέξις» καὶ ὅτι αἱ συνθήκαι αἱ ὁποῖαι τὴν ἡγγυῶντο ἦσαν ἀπλᾶ «παληόχαρτα». Οἱ λόγοι οὗτοι δὲν ἦσαν ἀπλῶς θυμώδεις ἀναφωνήσεις, προκληθεῖσαι ὑπὸ τῆς ὀργῆς καὶ τῆς λύπης. Ἦσαν ἐξωτερικεύσεις αἰσθήματος, τὸ ὁποῖον πραγματικῶς ἐδοκίμαζεν ὁ ἀρχικαγκελλάριος, ἀλήθειαι τὰς ὁποίας ἐθεώρει ὡς πασιφανεῖς. Ὅταν ἡ Γερμανία διαπραγματεύεται μετ' ἄλλων κρατῶν, δὲν θεωρεῖ ἑαυτὴν πραγματικῶς δεσμευμένην μὲ τὰς ὑποχρεώσεις τὰς ὁποίας ἀναλαμβάνει.

Ὅταν ἐννοηθῇ ἡ ἀρχὴ αὕτη, δι' ἧς ἡ γερμανικὴ κυβέρνησις προσεπάθησε νὰ δικαιολογήσῃ τὸ ἔγκλημά της, ἡ βεβαίωσις ὅτι ἡ ἀναγκάσθη νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὸ Βέλγιον διὰ νὰ προλάβῃ τὴν Γαλλίαν, ἡ ὁποία ἡτοιμάζετο νὰ πράξῃ τὸ αὐτό, καταρρέει ἀφ' ἑαυ-

τῆς. Πράγματι, ἐπὶ μακρὸν χρόνον προέβαλε τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦτον μόνον ὡς συμπληρωματικὴν καὶ περιττὴν δικαιολογίαν. Ἦτο ἡ περίοδος καθ' ἣν ὁ ἀρχικαγκελλάριος, ὑπερηφάνως ἐπιβεβαιῶν τὰς ἀρχὰς τοῦ Τράϊτσκε, ἐδήλου, ὡς εἶδομεν, ἀπὸ τοῦ βήματος τοῦ Ράϊχσταγ ὅτι **ἡ Ἀνάγκη δὲν γνωρίζει Νόμους**. Καὶ ὁ Ἀρνάκ, ὁ ἱστορικὸς τοῦ χριστιανισμοῦ, δὲν ἐδίστασε νὰ ἀναπτύξῃ τὸν ἐπίσημον τοῦτον κυνισμόν ὅταν, ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς ἡγέτας τῆς προτεσταντικῆς σκέψεως ἐν Ἀγγλίᾳ, ἔγραφε :

«Ὁ ἀρχικαγκελλάριός μας, μὲ τὴν ὑψηλὴν ἐκείνην συναίσθησιν, ἡ ὁποία τὸν χαρακτηρίζει, ὡμολόγησεν τὸ παράνομον «τῆς πράξεως. Ἀλλὰ τὸ κατ' ἐμέ, δὲν δύναμαι νὰ συμφωνήσω μετ' αὐτοῦ, παραδεχόμενος μίαν τυπικὴν παραδίασιν τοῦ νόμου. Διότι εὕρισκώμεθα εἰς μίαν θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν οἱ τύποι δὲν ὑφίσταντο πλέον καὶ μόνον τὰ ἠθικὰ καθήκοντα παρέμενον... Ὑπάρχει εἰς νόμος ἀνάγκης ὁ ὁποῖος θραύει τὸν σίδηρον, πόσω μᾶλλον μίαν συνθήκην;»

Ἀργότερον, ὅταν τὸ ραγδαῖον ἀποτέλεσμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Γερμανία ὑπελόγιζε νὰ κερδίσῃ τὴν συγγνώμην τοῦ κόσμου διὰ τὴν πρᾶξιν τῆς, δὲν ἐπετεύχθη, ἐθεώρησεν αὕτη ἐπάναγκες νὰ μεταχειρισθῇ γλῶσσαν ὀλιγώτερον ὠμὴν καὶ νὰ δείξῃ σεβασμὸν τινα πρὸς τὴν συνείδησιν τοῦ κοινοῦ. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὰς ὁμολογίας ταύτας διὰ νὰ εὕρωμεν τὰς ἀληθεῖς αἰτίας, αἱ ὁποῖαι καθώρισαν τὴν στάσιν τῆς Γερμανίας.

Ἡ αὕτη ἀρχὴ φυσικὰ ἐξηγεῖ τὰς τόσας παραδιάσεις τῆς Συνθήκης τῆς Χάγης, τὰς ὁποίας ἡ Γερμανικὴ κυβέρνησις διέπραξε χωρὶς καὶ νὰ καταδεχθῇ νὰ τὰς δικαιολογήσῃ.

Η ΥΠΑΡΞΙΣ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΑΠΕΙΛΟΥΜΕΝΗ

Ἀλλ' ὅταν ἐρρίφθη κατὰ τοῦ Βελγίου, ἡ Γερμανία δὲν ἀπέβλεπε μόνον νὰ ἐξασφαλίσῃ, εἰς τὸ πείσμα τῶν συνθηκῶν, ταχὺν καὶ συντομώτερον ὁρόμον πρὸς τοὺς Παρισίους. Ἄλλος λόγος, τὸν ὁποῖον ὁ Τράϊτσκε μᾶς ἀπεκάλυψεν ἐπίσης, ἐξηγεῖ πληρέστερον τὴν πρᾶξιν ταύτην τῆς βίας καὶ συγχρόνως καθιστᾷ ἐμφανεστέραν τὴν σπουδαιότητά του. Εἶνε ὅτι εἰς τὰ ὄμματα τῶν Γερμανῶν, τὰ μικρὰ Κράτη δὲν εἶνε Κράτη ὑπὸ τὴν ἀληθῆ σημασίαν

τῆς λέξεως. Εἶνε προφανές ὅτι ἡ συνταγματική των ἀδυναμία δὲν ἐπιτρέπει εἰς αὐτὰ τὸ δικαίωμα νὰ διεκδικοῦν θέσιν Δυνάμεων καὶ συνεπῶς Κρατῶν. Δὲν ἔχουν ὅθεν δικαίωμα εἰς τὸν σεβασμὸν ὅστις κατὰ κανόνα ὀφείλεται εἰς μεγάλας ἠθικὰς προσωπικότητας, εἰς Κράτη, κυριολεκτικῶς εἰπεῖν. Ἀπλοῖ ἱστορικοὶ ἀναχρονισμοί, εἶνε προωρισμένοι νὰ συγχονεύονται εἰς μεγαλείτερα Κράτη, καὶ τὸ μεγαλείτερον Κράτος ὅπερ τοὺς ἀπορροφᾷ ἀπλῶς ἀνασυνιστᾷ τὴν ἀληθῆ αὐτῶν φύσιν. Ἐκτελεῖ τὰ θεσπίσματα τῶν νόμων τῆς Ἱστορίας.

Τὸ δόγμα τοῦτο, ὃ ἔρρ φὸν Γιάγκω, ὁ Γερμανὸς Ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, δὲν ἐδίστασε νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ προσωπικῶς. Ὅμιλῶν μίαν ἡμέραν μεθ' ἐνὸς πρεσβευτοῦ τῆς μεγάλης ἀποικιακῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Βελγίου, προσεπάθησε νὰ πείσῃ τὸν συνομιλητὴν του νὰ συμμερισθῇ τὴν γνώμην του ἐπὶ τοῦ δικαιώματος τῆς ἰδιοκτησίας τῶν μικρῶν Κρατῶν. Κατ' αὐτὸν μόνον αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις εἶχον τὸ δικαίωμα καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ἰδρύειν ἀποικίας. Ἀπεκάλυψε μάλιστα καὶ τὴν μυχίαν του σκέψιν : «ἐν »τῇ μεταμορφώσει ἡ ὁποία συντελεῖται νῦν ἐν Εὐρώπῃ πρὸς ὄφελος τῶν ἰσχυροτέρων ἐθνοτήτων, τὰ μικρὰ Κράτη δὲν θὰ δυνήθῃσι νὰ χαίρωνται ἐπὶ μακρότερον τὴν ἀνεξαρτησίαν ἧς ἀπῆλυνον μέχρι τοῦδε, ἀνοχῇ τῶν μεγαλειτέρων. Εἶνε προωρισμένα »νὰ ἐξαφανισθῶσιν ἢ νὰ καταστοῦν δορυφόροι τῶν Μεγάλων »Δυνάμεων.»

Ἡ συνδιάλεξις αὕτη ἔλαβε χώραν ὀλίγους μῆνας πρὸ τοῦ πολέμου. Ἐπὶ πλεον εἰς μίαν ἐπίσημον μυστικὴν ἐκθεσιν δημοσιευθεῖσαν εἰς τὴν Κιτρίνην Βιβλίον, καὶ ὀφειλομένην ἀναμφιδόλως εἰς διακεκριμένον Γερμανόν, διατυποῦντα πιθανῶς τὰς γνώμας τῆς κυβερνήσεώς του, ἀναγινώσκομεν.

«Κατὰ τὸν προσεχῇ εὐρωπαϊκὸν πόλεμον, θὰ εἶνε ἐπίσης ἐπ' ἀναγκῆς ὅπως τὰ μικρὰ Κράτη ἀναγκασθῶσι νὰ μᾶς ἀκολουθήσουν ἢ νὰ ὑποταχθῶσιν. Ὑπὸ ὅρους τινὰς τὰ στρατεύματά των καὶ αἱ ἰσχυραὶ των θέσεις δύνανται ταχέως νὰ κατακτηθῶσιν ἢ ν' ἀναγκασθοῦν νὰ παραμείνουν εἰς τὴν οὐδετερότητα ⁽¹⁾.

Ὅταν, συνεπῶς, οἱ Γερμανοὶ εἰσέβαλον εἰς τὸ Βέλγιον, ἔπρα-

(¹) Γαλλικὴ Κιτρίνη Βίβλος, τηλ. ἀριθ. 2, σελίς 11.

ξαν τοῦτο ὑπὸ τὴν ἐντύπωσιν ὅτι εἰσέρχοντο εἰς ἔδαφος ὅπερ ἦτο ἐν εἶδος «*res nullius*» (ἀδέσποτον), ἔδαφος τὸ ὅποιον ἐσκόπευον τρόπον τινα νὰ καταστήσουν ἰδικόν των. Εἶνε ἀληθές ὅτι εἶχον ὑποσχεθεῖ νὰ ἐκκενώσουν αὐτὸ εὐθὺς ὡς θὰ κατέπαυον αἱ ἐχθροπραξίαι. Ἀλλὰ γνωρίζομεν πόσον ἀξίζουν αἱ ὑποσχέσεις των. Ἄλλως τε ὑπάρχουν πολλοὶ τρόποι ὑποδουλώσεως ἐνὸς Κράτους. Τὸ Λουξεμβούργον οὐδεμίαν ἀντέταξεν ἀντίστασιν κατὰ τῆς γερμανικῆς εἰσβολῆς. Ἀλλ' οὐδεὶς ἀμφιδάλλει ὅτι, ἐὰν ἡ Γερμανία ἐξήρχετο νικητρία, τὸ Μέγα Δουκάτον οὐδέποτε θὰ ἐπανεῖχε τὴν πρώτην του αὐτονομίαν.»

ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΩΣ ΑΠΑΝΘΡΩΠΟΣ

Ὅταν συσσωρεύομεν ἀποδείξεις διὰ νὰ καταδείξωμεν ὅτι ὁ πόλεμος διεξήχθη ὑπὸ τοῦ γερμανικοῦ ἐπιτελείου μετὰ βαρβαρότητος ἀπαραμίλλου εἰς τὴν ἱστορίαν, συχνάκις ὑπάρχουν οἱ ἀπαντῶντες ὅτι αἱ ἀναφερόμεναι πράξεις εἶνε, ἐπὶ τέλους, μεμονωμένα μόνον ἐπεισόδια, ὀφειλόμενα εἰς τὴν ἀτομικὴν πρωτοβουλίαν, ἐπεισόδια συμβαίνοντα εἰς πᾶντα στρατὸν ἐν πολέμῳ καὶ ὅτι οὐδὲν δικαίωμα ἔχομεν νὰ δίδωμεν εἰς αὐτὰ γενικὸν χαρακτήρα. Ἀλλὰ πραγματικῶς αἱ ὁμότητες αὗται, τῶν ὁποίων ἔχομεν πλεῖστα ὅσα παραδείγματα, δὲν εἶνε εἰμὴ ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν αἰσθημάτων, τὰ ὅποια ἐπὶ μακρὸν ἐνετυπώθησαν εἰς τοὺς νέους τῆς Γερμανίας.

Πράγματι, δυνάμεθα καὶ πάλιν ν' ἀναφέρομεν τὰ πολιτικὰ διδάγματα τοῦ Τράϊτσκε. Τὸ Κράτος εἶνε ὑπεράνω τῆς ἠθικῆς. Δὲν ἀναγνωρίζει ἀνώτερον σκοπὸν ἢ τὸν ἑαυτὸν του, καὶ ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ὑπάρχει ὁ σκοπὸς του. Νὰ ἐργασθῇ ὅπως καταστήσῃ ἑαυτὸ ὅσῳ τὸ δυνατόν ἰσχυρότερον, οὕτως ὥστε νὰ δύναται νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν θέλησιν του ἐπὶ ἄλλων Κρατῶν, εἶνε τὸ ἀνώτερον ἀγαθόν, καὶ πᾶν ὅ,τι χρησιμεύει πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου εἶνε νόμιμον καὶ ἠθικῶς καλόν. Ἐφαρμόσατε τὰ ἀξιώματα ταῦτα εἰς τὸν πόλεμον καὶ θὰ εὑρετε εἰς ταῦτα συγκεντρωμένην ὅλην τὴν ἀντίληψιν τοῦ Γερμανικοῦ Ἐπιτελείου περὶ τῶν στρατιωτικῶν καθηκόντων ἐν καιρῷ πολέμου.

«Ἐπιτρέπεται, λέγει τὸ γερμανικὸν ἐπιτελεῖον, εἰς τὸ ἐμπό-

» λεμον κράτος γὰ πρόστρέξῃ εἰς πάντα τὰ μέσα ἅτινα θὰ κατα-
» στήσουν αὐτὸ ἱκανὸν γὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦ τοῦ πολέμου».

Ἐντεῦθεν ἔπεται κατὰ τὸν στρατηγὸν φὸν Χάρτμαν, ὅτι, «ὁ
» διεθνὴς νόμος πρέπει γὰ προσέχῃ γὰ μὴ παραλύῃ τὴν στρατιω-
» τικὴν ὁρᾶσιν, θέτων ἐμπόδια εἰς αὐτήν». Ἐὰν ἡ θέλησις τοῦ
ἀντιπάλου δύναται γὰ κατασυντριβῇ διὰ τῆς τρομοκρατήσεως τῶν
ἀστικῶν πληθυσμῶν, θὰ τρομοκρατηθῶσι ταῦτα καὶ ὅλα τὰ συν-
τελεστικά μέσα, ὅσῃ φοδερὰ καὶ ἂν ᾔγε, συγχωροῦνται.

Καὶ πάλιν, αἱ ὁμότητες, αἱ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διαπρα-
χθεῖσαι δὲν εἶνε εἰμὴ ἡ μεθοδικὴ ἐφαρμογὴ τῶν ἀρχῶν τούτων
καὶ κανόνων. Οὕτω τὸ ὅλον σύστημα εἶνε ὁμοιογενὲς καὶ λογικόν.
Μία τῶν προτέρων ὁρισμένη ἀντίληψις τοῦ Κράτους διατυ-
ποῦται εἰς τοὺς κανόνας τῆς διαγωγῆς καὶ συμπεριφορᾶς, τοὺς
ὁποίους ἐθέσπισαν αἱ στρατιωτικαὶ ἀρχαὶ καὶ οἱ κανόνες οὗτοι,
μὲ τὴν σειρὰν των, ἐρμηνεύονται ὡς ὁρᾶσις ὑπὸ τοῦ ἀτόμου. Συνε-
πῶς δὲν ὑπάρχει ζήτημα ἀτομικοῦ ἀνοσιουργήματος, καὶ εἰς ὅλα
αὐτὰ δὲν ἀναγνωρίζομεν εἰμὴ ἓν ὁργανωμένον σύστημα ἔχον βα-
θέως τὰς ρίζας τοῦ εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ καὶ ἐργαζόμενον
αὐτομάτως⁽¹⁾.

(1) Ὁ Τράϊτσκε ὁ ἴδιος διὰ βραχέων μόνον ἐπραγματεύθη τὸ ζήτημα τῶν
κανόνων τοῦ πολέμου. Ἡ ἀρχὴ ἐξ ἧς ὁρᾶται εἶνε παρομοία ἐκαίνης ἐφ' ἧς
ἐπίσημος διδασκαλία τοῦ γερμανικοῦ γενικοῦ ἐπιτελείου βασιζέται: «Τὸ πᾶν
ὀφείλει γὰ ἐπιτάσσεται εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀνάγκας. «Εἶνε νόμιμον, γράφει,
» γὰ διεξάγεται ὁ πόλεμος καθ' οἷονδήποτε τρόπον ὅστις θὰ ᾔτο ὁ ἀποτελε-
» σματικώτερος, ἀφ' οὗ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ὁ σκοπὸς αὐτοῦ, ὅστις σκοπὸς
» εἶνε ἡ εἰρήνη, δύναται γὰ ἐπιτευχθῇ ταχύτερον. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον πρέπει
» γὰ καταβληθῇ κάθε προσπάθεια ὅπως πληγῇ ὁ ἐχθρὸς εἰς τὴν καρδίαν. Τὰ
» φοδερῶτερα ὅπλα εἶνε ἀπολύτως θεμιτά, ἐὰν χρησιμοποιηθῶσι δι' αὐτὸν τὸν
» σκοπόν. Οὐδεμία φιланθρωπικὴ τάσις πρέπει γὰ ἐπηρεάσῃ τὸ ἀποτέλεσμα
τοῦτο...» Ἐν τῇ ἐφαρμογῇ τῆς ἀρχῆς ὁ Τράϊτσκε δεικνύει σχετικὴν μετριο-
πάθειαν. Π. χ. καταδικάζει τὴν ἀνωφελῆ καταστροφὴν τῶν ἔργων τέχνης καὶ
συνιστᾷ σεβασμὸν εἰς τὴν ἰδιωτικὴν περιουσίαν. Οὐχ ἥττον ἡ φιλανθρωπία
εἰς τὴν ὅποιαν ἐπιτρέπει γὰ χύνεται εἰς τὸν μικρὸν κώδικα τοῦ στρατιωτικοῦ
νόμου τοῦ ὁποίου συνέταξε μετράται μὲ τὸ σταγωνόμετρον. Ἀναγνωρίζων ὅτι
ἡ συνείδησις τοῦ κοινοῦ δὲν ἐγκρίνει πλέον βομβαρδισμοὺς πόλεων καὶ χω-
ρίων ἐν καιρῷ πολέμου, μεταξὺ πεπολιτισμένων μαχητῶν, προσθέτει: «Τὸ
Κράτος δὲν πρέπει γὰ γίνεται πεδίου πειραμάτων διὰ φιλανθρωπικά αἰ-
σθήματα».

ΤΑ ΔΙΚΑΙΑ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΩΝ

Μία ἐθνότης εἶνε σύνολον ἀνθρωπίνων ὑπάρξεων, αἵτινες δι' ἐθνικοὺς καὶ ἴσως ἀπλῶς δι' ἱστορικοὺς λόγους, ἐπιθυμοῦν νὰ ζοῦν ὑπὸ τοὺς ἰδίους νόμους καὶ νὰ ἀποτελοῦν ἐν αὐτοτελὲς Κράτος, μέγα ἢ μικρόν, ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ της, καὶ εἶνε σήμερον ἀρχὴ ἀνεγνωρισμένη μεταξὺ τῶν πεπολιτισμένων λαῶν ὅτι, ὅταν ἡ κοινὴ αὕτη ἐπιθυμία ἐπιμόνως ἐκδηλοῦται, προκαλεῖ τὸν σεβασμὸν τῶν ἄλλων καὶ εἶνε ἀληθῶς ἡ μόνη στερεὰ βάσις τοῦ Κράτους. Ἀλλ' ἡ ἀλήθεια αὕτη θὰ μᾶς φανῇ παράλογος ἂν πρὸς στιγμὴν παραδεχθῶμεν καὶ ἡμεῖς τὴν γνώμην τοῦ Τράϊτσκε ὅτι ἐν Κράτος δύναται νὰ παγιωθῇ ἀπλῶς διὰ καταθλιπτικῶν μέσων, ὅτι ἡ ὁμόθυμος συγκατάθεσις τῶν πολιτῶν τοῦ δὲν εἶνε ἀναγκαία εἰς αὐτὸ καὶ ὅτι τὸ κῦρὸς τοῦ δύναται νὰ εἶνε ἀποτελεσματικὸν ἄνευ τῆς ἐλευθέρως συγκαταθέσεως αὐτῶν. Βλέποντες ὅτι μεγάλαι αὐτοκρατορίαι ὑπέμειναν ἐπὶ μακρὸν κατὰ τῆς θελήσεως τῶν ὑπηκόων των, δὲν θὰ ἐδιστάζομεν νὰ καταπιέσωμεν ἕνα λαόν, ἐὰν τοῦτο πράττοντες θὰ ἡδυνάμεθα νὰ ἀνοικοδομήσωμεν μέγα καὶ ἰσχυρὸν Κράτος.

Ἐντεῦθεν τὸ πάθος τῆς Γερμανίας πρὸς κατακτήσεις καὶ προσαρτήσεις. Πολὺ ὀλίγον φροντίζει δι' ὅ,τι αἰσθάνονται καὶ δι' ὅ,τι ἐπιθυμοῦν οἱ ἄνθρωποι. Ἐκεῖνο ὅπερ ζητεῖ παρ' αὐτῶν εἶνε νὰ ὑπαχθοῦν εἰς τοὺς νόμους τοῦ κατακτητοῦ καὶ αὐτὴ ἡ ἰδία νὰ ἴδῃ εἰς τοῦτο ὅτι ὑπακούεται. Οὐδέποτε σκέπτεται ὅτι θὰ ἦτο καλὸν νὰ ἐξαλειφθῇ ἡ μνήμη τῶν ἀνοσιουργημάτων της. Ἡ Γερμανία οὐδέποτε ἀνεγνώρισεν εἰς τὰ ἔθνη τὸ δικαίωμα νὰ διαθέτουν ὡς βούλονται τὰ κατ' αὐτά. Αὕτη εἶνε ἡ ἀρχὴ τῆς πολιτικῆς της καὶ κηρύσσει προκαταβολικῶς ὅτι δὲν θὰ ἀποχωρισθῇ αὐτῆς καὶ ὅταν ἀποκατασταθῇ ἡ εἰρήνη, ἐὰν, βεβαίως, θὰ ἦνε εἰς θέσιν νὰ ἐπιβάλῃ τοὺς νόμους της.

ΤΑ ΑΓΓΕΛΙΑ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΩΝ

Μεταξύ των άλλων, η Εκκλησία των Εκκλησιαστών, η οποία είναι η μόνη που έχει την ικανότητα να λειτουργήσει ως μέσο για την επίτευξη των σκοπών της, είναι η μόνη που μπορεί να λειτουργήσει ως μέσο για την επίτευξη των σκοπών της. Η Εκκλησία των Εκκλησιαστών, η οποία είναι η μόνη που έχει την ικανότητα να λειτουργήσει ως μέσο για την επίτευξη των σκοπών της, είναι η μόνη που μπορεί να λειτουργήσει ως μέσο για την επίτευξη των σκοπών της.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000023268

ΑΘΗΝΩΝ